

Vaše značka 0 Spr 55/2023
Sp. zn. 16568/2022/VOP/JHO
Č. j. KVOP-23587/2023
Datum 3. července 2023

Vážená paní
Mgr. Daniela Klobásová
předsedkyně soudu
Okresní soud v Břeclavi
Národních hrdinů 17/11
690 24 Břeclav

Vážená paní předsedkyně,

informuji Vás, že jsem se rozhodl ukončit své šetření vedené na základě podnětu pana A., bytem xxxx (stěžovatel).

Veřejný ochránce práv JUDr. Stanislav Křeček mě pověřil, abych se ujal dalšího vyřizování věci. Po zhodnocení Vámi navržených opatření **uzavírám šetření** podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv,¹ **neboť mám za to, že opatření jsou dostatečná** k nápravě shledaného pochybení.

Výkon dohledu v konkrétním případě a navržená opatření

Stěžovatel namítal průtahy v dědickém řízení vedeném u Vašeho soudu pod spisovou značkou 41 D 1497/2017. Ochránce souhlasil s tím, jak jste vyřídila stížnost na průtahy. Měl však pochybnosti, zda jste Vy a Váš předchůdce dostatečně vykonávali dohled nad průtahy v dědickém řízení **před podáním stížnosti**.

Předsedkyní soudu jste se stala od 1. července 2022 a pověřená zastupováním předsedy soudu jste byla od 1. února 2022. Proto hodnotím nejen Váš postup, ale také Vašeho předchůdce Mgr. Přemysla Klasa.

Informovala jste nás, že do 31. prosince 2021 jste dohled v dědických řízeních vykonávali **namátkově**, většinou na základě podnětu. Pouze u řízení starších 5 let notáři pravidelně dodávali soudu zprávu o provedených úkonech a stavu řízení.

Věc stěžovatele nebyla starší 5 let, proto si soud sám nežádal informace o provedených úkonech. Zda v tomto řízení dochází k průtahům, jste tak prověřila až po podání stížnosti stěžovatele. Dne 31. března 2022 jste uskutečnila schůzku s notáři a upozornila jste je na nutnost plynulého konání ve všech spisech starších 3 a 5 let.

Potvrdila jste, že praxe soudu v dědických řízeních funguje tak, že soud po zahájení řízení a předání spisu notáři zaznamená do systému šestiměsíční lhůtu,² ve které lze očekávat

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

2 Tento postup popisuje komentářová literatura: JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. Kniha II., Zvláštní řízení soudní. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-647-1. K § 104. Dostupný v ASPI, verze 2018.

vrácení spisu. Po uplynutí této lhůty však soud nečiní žádné úkony ke zjištění stavu řízení. Tuto lhůtu považujete za **nepřiměřeně krátkou** pro skončení většiny dědických řízení.

Pro lepší plynulost dědických řízení jste přijala tato opatření k nápravě:

- (1) Soudní kancelář nastaví do **systému dobu jednoho roku pro skončení spisu** běžící od pověření notáře. Po jejím uplynutí soud notáře požádá o sdělení stavu řízení, znovu po uplynutí dalšího půl roku a poté již znovu ve čtvrtletních intervalech. Na jednání s právníčkami Kanceláře veřejného ochránce práv jste uvedla, že ještě promyslíte, zda tento úkon má činit rozhodující soudce v rámci rozhodovací činnosti, či Vy jako předsedkyně soudu v rámci výkonu dohledu, protože v dědickém řízení není mezi těmito činnostmi jasná hranice.
- (2) Pokud rozhodující soudce shledá v řízení průtahy, písemně na ně upozorní notáře s tím, že v případě dalších průtahů může zrušit jeho pověření podle § 104 zákona o zvláštních řízeních soudních³. Pokud notář průtahy neodstraní, rozhodující soudce Vás jako předsedkyni soudu **informuje**.
- (3) **Pravidelné prověrky** úkonů budete činit u spisů **starších 5 a 3 let**. Jejich soupis zašlete notářům. Spisy budete vyžadovat i fyzicky a s pomocí rozhodujícího soudce provedete jejich prověrku.
- (4) Budete se nadále **jednou ročně scházet s notáři** i za účasti rozhodujícího soudce, vedoucí soudní kanceláře a vyššího soudního úředníka s cílem lépe organizovat chod soudní kanceláře i notářů.

Uvedla jste, že dohled by usnadnilo, pokud by notáři měli přístup do systému ISAS. Soud je informován pouze o tom, že řízení bylo zahájeno, případně, že byl ustanoven znalec, nebo že proti rozhodnutí notáře bylo podáno odvolání.

Hodnocení výkonu dohledu

Právní úprava **nestanoví bližší pravidla výkonu dohledu předsedy soudu v dědických řízeních**. Ustanovení § 127 odst. 2 zákona o soudech a soudcích⁴ jen obecně stanoví, že předseda okresního soudu „*dbá o důstojnost jednání a dodržování zásad soudcovské etiky v řízeních, vedených u okresního soudu, a o to, aby v těchto řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům*“. K tomu účelu, a to i s využitím elektronické evidence věcí, vedených u okresního soudu,

- a) provádí prověrky soudních spisů,
- b) dohlíží na úroveň soudních jednání,
- c) vyřizuje stížnosti.“

Postup není upraven, pokud mi je známo, ani žádným metodickým pokynem Ministerstva spravedlnosti.

3 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

4 Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů.

Právní předpisy nestanoví tedy ani dobu od zahájení dědického řízení, v jaké by předseda soudu měl **začít pravidelně prověřovat plynulost řízení vyžádáním informací od notáře o úkonech, které v řízení učinil, a fyzickou kontrolou spisů**. Dříve bylo v praxi rozšířené pravidlo o pravidelném prověřování průtahů u řízení trvajících více než 5 let. Z jednání se soudy mám však poznatky, že začíná převažovat obecný souhlas, že předseda soudu by měl plynulost řízení pravidelně ověřovat již u řízení trvajících **3 roky**.

Dědické řízení sp. zn. 41 D 1497/2017 vedené u Vašeho soudu bylo zahájeno dne 5. prosince 2017. Po 5. prosinci 2020, kdy uplynula doba 3 let od jeho zahájení, by tak již mělo spadat mezi řízení, u kterých předseda soudu bude pravidelně prověřovat jeho plynulost. Průtahy v tomto řízení jste však prověřila až po podání stížnosti stěžovatele ze dne 5. února 2022. Do té doby jste Vy ani Váš předchůdce průtahy neproověřili.

Shledávám tedy pochybení, že ačkoliv v době podání stížnosti řízení trvalo již 4 roky a 2 měsíce, neprovedla jste před touto stížností Vy ani Váš předchůdce žádný úkon dohledu nad průtahy, natož dohled v pravidelných intervalech.

Postup předsedy senátu a vztah k dohledu předsedy soudu

V dědickém řízení, oproti jiným řízením, má **rozhodující soudce (soud) zvláštní postavení**. Podle § 104 zákona o zvláštních řízeních soudních **zruší „pověření notáři, je-li tu nebezpečí, že věc nebude rozhodnuta v přiměřené době, a byl-li notář na možnost zrušení pověření soudem písemně upozorněn.“** O průtazích notáře v řízení se soud může dozvědět různými způsoby. „Jedním z nich je pravidelná kontrola spisů, které byly notáři odeslány. Jakmile byl spis zapsaný do rejstříku D soudnímu komisaři odeslán, učiní o tom soud zápis do seznamu OD, který se vede samostatně pro každého soudního komisaře v obvodu soudu. Do něj se zapisují všechny spisy, které jsou zasílány (předávány) soudnímu komisaři v souvislosti s jeho pověřením úkony v řízení o pozůstalosti. Je-li soudní spis zasílán v téže věci soudnímu komisaři opakovaně, zapíše se vždy pod nové běžné číslo. Součástí tohoto seznamu je též údaj o datu, ke kterému se očekává vrácení spisu zpět soudu. Úkolem vedoucí příslušné soudní kanceláře (rejstříkové referentky) je pak nejméně jednou za tři měsíce prohlédnout tento seznam, a kde vyznačená lhůta již uplynula, vrácení spisu urgovat. Od notáře se pak očekává, že příslušný spis soudu vrátí, popř. zdůvodní, proč tak dosud nelze učinit.“⁵ **Lze tedy konstatovat, že rozhodující soudce vykonává v jistém slova smyslu také „dohled“ nad průtahy řízení. Jeho pravidla rovněž nejsou právními předpisy podrobněji upravena.** Postup soudu spadá do rozhodovací činnosti soudu, do které nemohu zasahovat ani ho jakkoliv hodnotit,⁶ proto jeho výkon v daném případě nebudu posuzovat.

V právní úpravě ani v praxi však **není** mezi výkonem dohledu předsedy soudu a rozhodujícího soudce **jasná hranice**. Chápu proto Vaši nejistotu ohledně toho, jak dohled nastavit a jak rozlišit postup soudu v rozhodovací činnosti a předsedy soudu při výkonu státní správy soudu.

5 JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. Kniha II., Zvláštní řízení soudní. Vydání čtvrté, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2023. ISBN 978-80-7676-647-1. K § 104. Dostupný v ASPI, verze 2018.

6 Podle § 9 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, se působnost ochránce nevztahuje na soudy, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů.

Domnívám se však, že postup předsedy soudu a rozhodujícího soudce při výkonu „dohledu“ nad plynulostí dědického řízení **nelze zcela oddělit**. Souběh obou „dohledů“ by však měl mít pravidla. Měl by být prováděn **ve vzájemné spolupráci**, aby nedocházelo k nadbytečnému zatěžování notáře, což by naopak mohlo přispět k průtahům (např. opakované vyžádání soupisu úkonů v řízení či spisů k nahlédnutí v krátké době nejprve rozhodujícím soudcem, následně i předsedou soudu). Přesto musí být zachována **jistá hierarchie**. Předseda soudu totiž vykovává dohled nad průtahy celého řízení, tedy nejen nad plynulostí postupu notáře, ale i rozhodujícího soudce. Předseda soudu by proto měl dohlížet i nad tím, zda rozhodující soudce nemá průtahy v „dohledu“ nad notářem. Nastavení v praxi by mělo být takové, aby celkový „dohled“ v dědických řízeních byl předsedou soudu i rozhodujícím soudcem prováděn **efektivně a účelně**.

Hodnocení přijatých opatření

Vámi navržená opatření považuji za dostatečná.

- (1) **Nastavit časové úseky pro dotazy na stav řízení do systému** – nejprve dobu jednoho roku a po jejím uplynutí doby kratší – **se mi jeví jako vhodné řešení**. Jak jste sama uvedla, považuji i já za nutné si vyjasnit, zda půjde o postup rozhodujícího soudce, či Vás jako předsedkyně soudu při výkonu státní správy soudu. Pokud půjde o postup rozhodujícího soudce, nezbavilo by to Vás jako předsedkyně soudu povinnosti dohlížet nad průtahy jak samotného notáře, tak rozhodujícího soudce, a to ani v období do tří let od zahájení řízení (viz výše zmíněnou hierarchii dohledu).
- (2) Za vhodné považuji také to, že Vás rozhodující **soudce bude informovat**, pokud notář neodstraní průtahy poté, co jej rozhodující soudce na ně upozorní a poučí ho o možném zrušení jeho pověření. Tento přístup naplňuje zásadu spolupráce, jejíž nezbytnost jsem výše zdůraznil.
- (3) Stejně tak provádění **pravidelných prověrek** nejen u spisů starších 5 let, ale již 3 let může být dobrým nástrojem pro dohled předsedy soudu nad průtahy. Doba tří let je zajisté doba, kdy by většina dědických řízení měla být skončena. Jak jsem však uvedl, toto nastavení nezbavuje předsedu soudu povinnosti dohlížet nad průtahy i dříve. **Společná fyzická kontrola těchto spisů**, kterou provedete i s rozhodujícím soudcem, je rovněž dobrým způsobem, jak propojit oba dohledy.
- (4) Vítám rovněž **pokračování pravidelných** schůzek s notáři i za účasti i rozhodujícího soudce, vedoucí soudní kanceláře a vyššího soudního úředníka pro lepší organizaci chodu soudní kanceláře i notářů.

Závěr

Vážená paní předsedkyně, děkuji Vám za součinnost. Ačkoliv jsem v daném případě shledal pochybení při výkonu dohledu v dědickém řízení sp. zn. 41 D 1497/2017, oceňuji Váš přístup při navrhování opatření k nápravě.

Své šetření tímto končím podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Toto své vyjádření zasílám i stěžovateli.

Rozhodl jsem se, že výkon dohledu v dědických řízeních budu více sledovat a sbírat poznatky, jak v praxi funguje. Poté zvážím, zda se obrátím na ministerstvo s doporučením vytvořit metodický pokyn či s doporučením Vámi navrhované úpravy ISAS.

Pokud byste k mému hodnocení či rovněž k potřebě metodického vedení ze strany ministerstva chtěla ještě něco doplnit, pošlete mi prosím své vyjádření do **30 dní** ode dne doručení tohoto dopisu.

S pozdravem

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
(podepsáno elektronicky)